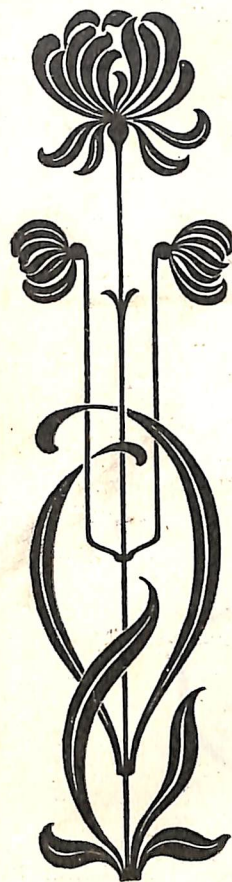

287-291

Pliny

23-27

ԴՐԱԽՏԻ ԵՐԳԵՐ

Ա.
ԱՆԿՈՒՄԵՆ ԱՌԱՋ

Բ.
ԱՆԿՈՒՄԵՆ ՅԵՏՈՅ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

ԵԼԵԹՏՐԱՅԱՐԺ ՏՊԱՐԱՆ ՕՐ. Ն. ԱՂԱՆԵԱՆՑԻ, ՊՈԼԻՑ. 7
1908

hp. 25

(7082-56) q

(14956-58)

Քեզի; ու Եւա սիրոյ եւ անձնուիրութեան,
Քեզի՝ որ անապական ներշնչողն Էդար այս տաղերուն,
Քեզի՝ որ գորովի ծիրանեայ պատմութեանովը ծածկեցիր զիս,
Քեզի՝ որ ամէնէն աւելի սիրեցիր ու պահպանեցիր զիս
այն օրերուն, երբ հալածանքի ուրուրը կը վազէր ետեւէս,
Քեզի՝ որ տանջահարող քմահաճոյքներուդ, կարճ քէնե-
րուդ ու պղտիկ չարութիւններուդ մէջէն ալ աւելի ցանկալի
երեւցար ինծի,

Քեզի՝ որ փխրուն սրտովդ խրախուսեցիր զիս՝ երբ յուսաբեկ էի, որ հրճուեցուցիր զիս՝ երբ վշտահար էի, որ տաղանդիդ ցույբերովը պարտականութեան ճամբան մատնացոյց բրիբ, որ մարդերու խորունկ ճանաչողութեամբդ ինձի սորվեցուցիր արհամարհել փոքրորակ դձնութիւնները,

Քեզի կը ձօնեմ այս երգերը, որպէսզի յաւէր ժամնար այն
արի ու սիրազեղ կիներ որ կայ բու մէջդ:

Բարիկ, 1908

ԼԵՒՈՆ ԼԱՐՆՆՑ

ԴՐԱԽՏԻ ԵՐԳԵՐ

Ա.

ԱՆԿՈՒՄԵՆ ԱՌԱՋ

ԱԶՔԵՐՈՒՆ ԵՐԳԸ

Աչքերդ աղու համերգներ են ներդաշնակ
Որ տարփողեն գեղն ու շնորհ, սէրն ու ժպիտն ան-
մեղունակ,
Իրիկնամուտի զեփուռներէն բիւրապատիկ մեղանրագ,
Տաղերգութիւն, քերթուած, սարսուռ են համակ:
Ես՝ ունկնդիր դաշնակաւոր անոնց երգին՝ միայնակ,
Գգուանքներու սխրալիին տակաւ կըլլամ նշաւակ,
Գուցէ, աւանդ, աննւապատակ:

Աչքերդ բեհեզ օրրոցներ են անուրջներու,
Ուր երփներփեան ըղձանքներուս բոյլն սիրարկու,
Միաբերան քեզ կը կարգան ալէլու:

Օրրեցէք, աչքեր, մատաղ սիրտս ալ ակնկալու,
 Թող չի կասի անոր թռիչքն օդաչու.
 Արծիւներուն հետ սրտերն ալ միշտ համաչափ իրարու
 Թող սլանան, թևարախեն մինչև հեշտին հանգրուանը
 սէրերու:

Աչքերդ հոսուն ովկեաններ են յարատաւան
 Ուր երկնքի ծիածաններն կը պըսպղան,
 Ես՝ նաւուղիդ մ'անդէկ, անթի, անպարան,
 Կը ճամբորդեմ իղձերուս հետ՝ անօթեան.
 Լէթէն ըլլար անդընդախոր այդ ովկէան,
 Ու ես կամաւ կ'արբեհայի անոր հիւթէն անապական.
 Որ ապրէի Մուացութեան ծոցն յաւիտեան:

1904 Պոլիս:

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԻ ՍԷՐ

Անուրջներըս դղեակներ են հոյակապ,
 Պատրանքն՝ անոնց խաւարամած խոր վիրապ:

Աչքերուս մէջ պատկերը կայ փորագիր,
 Անոր համար ես զանոնք միշտ կը փակեմ,
 Ի՞նչ փոյթ թէ դուն երթաս փնտուկ նոր երկիր,
 Ես կը նայիմ ետեւէդ լուռ՝ ժպտաղէմ:

Իմ սէրս վայրի մշտադաւար մըն է պերճ,
 Անոր համար տերեւթափ չունի ան,
 Կիւն ու հուրին ոստերուն տակ բարձրաբերձ,
 Գիշեր ցորեկ ճռուողելով կուգան ման:

Ինձի ի՞նչ հոգ՝ մեղկ՝ հեշտութիւնն յափրանքին,
 Երբ իմ վայելքս գիտէ ըլլալ լուռ հատնում,
 Դեռ չի գրկած գարունները զուարթագին
 Բենլոր մ'եղայ յար ըսպասող ու արտում:

Անուրջներըս դղեակներ են հոյակապ,
 Պատրանքն՝ անոնց խաւարամած խոր վիրապ:

1904 Պոլիս:

ՀՈՍԱՆՔԻՆ ԱՌՋԵԻ

Եւ ջուրերը անօրինակ խուճապով մը կ'արտորան,
Անուշադիր՝ ծովեզերքի անցորդներուն խուռներամ,
Զերթ վաղեմի տարփանքներու յիշատակներն անփար-
թամ՝

Արծաթ ջուրերն յորձանաւոր վէտվէտումով կ'արտորան:

Լուսնի լոյսով պերճ ըստուերներն թափառայած
կիւսերուն,
Հոսանքն ի վար կըլլան անհետ՝ ալիքներէն բռնավար
Եւ պատկառոտ հիսարներէն դեերը միշտ կը նային վար
Սփինքսի պէս սեւեաբիր, խուզարկելով ջուրն հոսուն:

Հեղուկ գունտեր կաշկանդումի կապանքէն դերծ
խողարձակ՝
Կը թաւալին, համբուրելով վճիտ ափունքն Հիսարին,
Նաւաբեկման հէգ խլեակներն հոս հոն պահ մը կ'օրօրին,
Մինչև սուզին լուռ, անմրմունջ, հոսանքին տակ ան-
յատակ:

...Եւ ջուրերը յորձանաւոր վէտվէտումով կ'արտորան,
Ափին վրայ զիս լըքելով տառապանքին հետ գիր-
կընդխառն.

Փախչող ջուրեր, առէք տարէք հիւծիչ հոգերս ու այս
դառն,

Խլեակներուն հետ անոնք ալ թող անհետին անպայման:

1904 Պոլիս

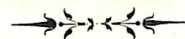
ԻՐԻԿՆԱՄՈՒՏ

Դեռ չի մարած յետին վանկերն ասուլիսին սիրահիւս,
Իրիկնամուտի կոչնակները զօղանչեցին տխրագին,
Ու գառնուկներն ալ գլխիկոր փարախ դարձան,
Գիշերին ժանտ ու վաղահաս ուրուներէն հալածական.
Մայիւնները՝ համակերպող՝ դեռ կը լսուին կերկերա-
ձայն,

Զանգագիկներն ալ կը թրթռան մեկանոյշ:
Արև՝, արեգ, դեռ վայրիկ մ'ալ, լինչ կըլլար,
Թող լուսասփիւռ, կենսանորոգ ու պայծառ,
Ճաճանչէին ու խայտային ցոլքերն անձառ:

Եւ սարերը սուգի նարօտն ահա կտպած ճակատուն,
Թախիծով մը անպատում,
Դե իրիկուան հսկայաքայլ տիրապետումն ողբացին:
Դեռ չի ծրծած կաթն ամպերուն ձիւնաթոյր,
Դեռ չի տաքցած վերջալոյսի արևներէն բոցավառ
Սեւզգեաց իրիկուններն՝ քրքիջներով դիւային
Ահա եկան հատու մանգաղ ի ձեռին.
Շողեր, լոյսեր, դարձէք փութով ոլորտներէն հեռաւոր
Գորովանքի, սփոփանքի հիւթն անսպառ ջամբելու:

1904 Պոլիս

ՍԻՐՈՅ ՊՍՐԱՊԸ

Տաճարներուն ամայութեան մէջ սրբասուն
Ուր կանթեղներն, աշտանակներն ալ առանձին
Երկար օրեր հառաչագին հեծեցին,
Ահա՛ լեցաւ ժողովուրդը հաւատաւոր,
Խունկ ու մոմով, աղօթքներով բռնաւոր,
Յիսուս Մանկան խորանն անբիծ անըստուեր,
Որ երբեքն էր ամայի ու կիսաւեր,
Ընծաներուն՝ մաղթանքներուն տակ հիմա,
Կորաքամակ կըսես կընկճի աներկբայ.
Մենութեանց մէջ բուրվառն թէպէտ ընդ երկար
Տրանջալով երթեկեց հէզ ու անկար,
Ահա այսօր կը ճըլուրլայ բարձրաբարբառ,
Ինչպէս խունկի ոլորաներն, երբեքն աւանդ, շիջեւափառ,
Արդ ծաւալին, կը տատանին հեշտօրօր:

Ամայութեան երկինքներուն մէջ ահեղ,
Շատ ժամանակ, լուսնակն՝ դշխոյ փառայեղ
Գըգուանքներով սիրազեղ
Կը լեցընէ բիւր ծերպերը խաւարին,
Եւ սեամած ամպերուն տակ իսկ վառին
Պարոյկները լուսապայծառ արեւին:

Բայց սիրազուրկ այս սիրտերուն, Տէր Աստուած,
Ո՞վ պիտի գայ լեցնել պարապն ահեղաբաց.

Ամայութիւնն ամենուրեք ուր թեւած է իբրեւ ջղճիկ բօ-
թաբեր,

Մենութեան, քայքայումի է անզօր,
Այլ երբ սրտի ալքերուն մէջ անվեհեր
Կը ծաւալի, միշտ թունաւոր ու հըզօր,
Հոն աշխոյժի, կեանքի երակն չի բարախեր,
Մահուան դալուկն ալ խըտանայ օրէ օր...:

Սիրտս ամայի եղաւ այլեւ, ինչո՞ւն ահ ես չեմ գիտեր,
Սաբսուռները դեռ անծանօթ վայելքներուն
Հոգիս քանդեն օրերն ի բուն.
Յուշատետրիս մերկ էջերը թարթափուն,
Յուլացումներն են տըմոյն,
Անճառելի ու անաւոր պարապներուն:

1904 Պոլիս

Յ Ա Ի Ե Ր Գ

Զինջ մանկութեանս օրերուն
Երբ ծաղկէր կեանքս՝ թանձր Ապրիլ,
Բով աշխարհ մը բարբառուն
Սովոր էի ես ապրիլ:

Այդ աշխարհը լայնօրէն
Ուղեղովս էր պարփակուած
Որուն այլմերժ եզրերէն,
Շատեր անցան անկասկած:

Ու անոր մէջ մենաւոր,
Տղայ հոգւոյս ժիր թևեր,
Ժանտ սրտերէ հեռաւոր,
Թռչկոտէին դէպ ի վեր:

Ոչ ձըմեռ կար, ոչ ամառ,
Ոչ ամպրոպը շանթերուն,
Բիւր սոխակներ ինձ համար,
Դայլայլէին զըլարթուն:

Եդեմ մըն էր ուր սակայն
Օձերը բոյն չունէին,
Գիրգ բերաններ կիսաւկան
Տաղերգէին փառքն էին:

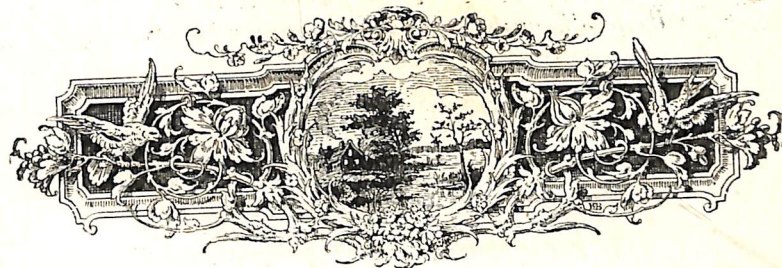
* * *

Այսօր երնէկ կը կարդամ
Զինջ մանկութեանս օրերուն,
Այժմու կենցաղս անփարթամ,
Եւ իղձերս ալ երերուն

Չունին ոչ մէկ հըրապոյր:
Իսկ այն աշխարհն անխըռով
Ուր հիւսէի ձիւնաթոյր
Երազներս՝ յար երգելով

Ստուերամած է այսօր
Ուրուականի մը հանգոյն,
Շրթունքներուս վրայ բոսոր,
Բուերն, ափսոս, դըրին բոյն:

1904 Պոլիս:

Լ Ք Ո Ի Մ

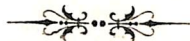
Սիրոյ գեղօններս չեն տար արձագանք,
Մոլար նայուածքներս ցոլք չունին բընաւ.
Ահա կը գոռայ փրփրոտ ծովն ամբաւ,
Ծովը յոյգերուն՝ հոգւոյս տառապանք:

Մոլար նայուածքներս ցոլք չունին բընաւ,
Լըճակն ուր սովոր էի՝ տխրամած
Հայլիացնել այս դէմքն ամօթխած
Ցամքած է հիմա՝ ծաղիկ կենազրաւ:

Լըճակն ուր սովոր էի՝ տխրամած,
Սիրոյ երգերուն հրայրքովն արբշիւ,
Պատանի սըրտիս թիւ տալ ու գրգիւ,
Սպի մ'է այլեւ, ճահճոտ՝ մորացած:

Սիրոյ երգերուն հրայրքովն արբշիւ,
Շէնշող արձագանք մ'ի զուր կը փնտռեմ,
Ու թէ լամ երբէք այս բախտը դժխեմ,
Զիկայ ցաւակից սըրտի մը թրթիւ:

1904 Պոլիս:

ՄԱՔԱՌՈՒՄ

Անհաւասար պայքարին մէջ՝ անտիւղան այս սիրոյն,
Երկար օրեր՝ արհաւիրաց, անարև,
Հաստատաքայլ հետեցայ այն ճամբուն,
Ուր կանգնած էր վէս արձանդ ձիւնագոյն,
Եւ քրտնաթոր այլ տիրական, միշտ կորովի,
Ոգորումի մարտը մղել հոն ուխտեցի յարատև:
Սիրոյ ուխտին ես, դրուժմն—ամենևին.
Արևները թող այն ատեն խաւարին,
Ալպիօնեան խրոխտացումներդ կնոջային
Երբէք օր մը ինձ չի տուն
Անկանգնելի վշտաբեկումն լքեալին.
Կոհակ մ'եղայ որ ժայռերուն լերկ գանկն ի վեր.
Խօլ, գոտեպինդ, անվհեր,
Կատաղութեան ժայթքումներով մաքառի:
Ալիքներու ոգորումներն ամենի,
Հնչեցուցին զոռ երգերու թրթումներ,
Ո՛չ ցրտութիւն, արհամարհանք, ոչ մոռացում,
Զիս կանացի պէրանքներուն պարտեալն ըրին.
Ու վիրաւոր եղնիկի պէս թափառուն,
Ես ապրեցայ լեռ, ձոր ու սար,
Արևին տակ ոսկեսար:

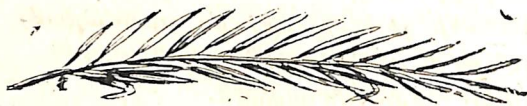
Անձաւներու մենութեանց մէջ՝ անվրդով,
Եռճիւղները սգազգեաց ու դարաւոր

Ի՞նչ զգայնո՞ւ խորհրդապահ կոխնչներով
 Զայնակցեցան սիրոյ երգիս հոգեխռով,
 Ու կոխոտուած անանուխի տերեւները մշկարոյր
 Ի՞նչ դարձդարձիկ ոլորաներ
 Բուրվառեցին եթերն ի վեր:

* *

Անհաւասար պայքարին մէջ այս սիրոյն,
 Մայր ընութեան սէգ տարրերէն
 Ես սորվեցայ հետեիլ միշտ այն ճամբուն
 Ուր կանգնած էր վէս արձանը ձիւնագոյն,
 Եւ քրտնաթոր այլ տիրական,
 Մաքառումի մարտը մղել եռանդուն:

1904 Պոլիս:

ԱՓՍՈՍԱՆՔ

Երբեմն հոգիս ընդվզումի շեշտով մը գոռ,
 Հառաչանքի սուր տէգեր
 Կը սլացնէ երկինքն ի վեր,
 Անոր համար վառ կապուտակն եթերին
 Այլեւ հիմա՝ պատառատուն, տրտմագին,
 Սև շղարշներ է հագեր,
 Ու ամպերն ալ՝ յուղարկաւոր՝ դիակնացած սէրերու,
 Քայլամոլոր, սըգակիր,
 Վշտակցութեան թոթով բառեր կը փըսփըսան իրարու:

Եւն պլըրոտ, տարփանքներուդ քմհաճոյքին
 Ես նշաւակյարաժամ,
 Այսօր միայն, աւանդ, կըզգամ,
 Թէ քու սիրոյդ մոռյալմած ու տարտամ,
 Զոհ տարուածի գիտակցութիւնն տրտմաքամ,
 Ահեղ լլկանքն է իմ կեանքին:
 Պատանքըւած սիրտերն ափսոս,
 Ի՞նչ ըղձանքներ թաղեն անխօս,
 Լուռ սէրերու ինչ ծընունդներ անարին
 Դեռ սաղմի մէջ կ'իջնեն փոս:

Երբեմն խորունկ ապաշաւի լացն մոլար,
 Այտերուս ցից գահավէժէն բռնավար
 Կը գլտորի դար ու վար,
 Ու կ'ափսոսամ երազկոտի այն օրերս հեգմային
 Երբ ցանկայի աղուորներուն

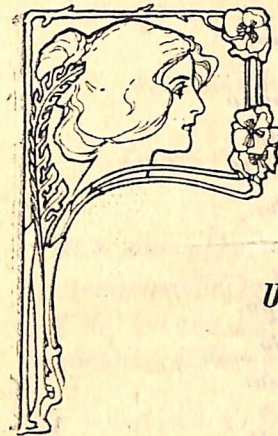

Տեսնել քեզ պերճ տիրուհին:
 Թե ու թռիչ տուած գրչիս ապերասան,
 Ուզեցի որ օթևաններն եթերային
 Քեզ հիւրընկալ ըլլային.
 Պատուանդանի աստիճաններն այլևս հատան,
 Բայց դեռ հեռուն,
 Բարձրութեանց մէջ կ'ուզէի որ բազմիս դուն,
 Շղարշին տակ լուրթ ամպերուն
 Միշտ հմայքոտ, միշտ տեսլական, բարբառուն:

Դաշնակաւոր երգիչներու հոյլն երկնային,
 Նոր յուզումի տաղերովը խանդավառ,
 Կ'ուզէի որ քեզ դրացի ողջունէին մեծափառ.
 Եւ լուսինը, խնդամուլիկ պչրուհին,
 Միշտ միամիտ, անյիշաշար,
 Ճառագայթի բոց թելերով լուսապսակէր
 Փըրփօշ դէմքըդ մատօննային:

Եւս պչրոտ, տարփանքներուդ քմհաճոյքին
 Ես նշաւակ յարաժամ,
 Այսօր միայն, աւանդ, կըզգամ
 Թէ քու սիրոյդ մոայլամած ու տարտամ
 Ձոհ տարուածի գիտակցութիւնն տրտմաքամ,
 Ահեղ լկանքն է իմ կեանքին:

1904 Պոլիս

ԱՆԿՈՒՄԷՆ ՅԵՏՈՅ

Ա.Ռ.Ա.ԶԻՆ ՍԱՐՍՈՒՌ

— 15 —

Կարմիր թաւիշ վարդենին
 Հուր բաժակներն բացաւ լայն
 Ու սարսուռէն առաջին
 Իր թերթիկներն ճերմկցան:

Տերեւերը թրզենւոյն
 Ինկան դետին վարդագոյն
 Ու շինուեցաւ անկողին
 Սիրամուրը հարս-փեսին:

Յաւմիկները թափեցան
 Մեծ ցնցումէն առաջին
 Ու իրը սնդուս բարձ՝ սաւան
 Տարածուեցան ցիր ու ցան:

Ամպերն վարդ ջուր սրսկեցին
Յաամիկաղարդ անկողնին
Ու տերևներն հովահար,
Փըսփըսացին քաղցրալար:

Թիթեռնիկներն ալ բոլոր
Պարեցին զերթ հարսնետր
Մինչ ծիծառներն անտառին
Հարսներգները տաղեցին:

Մեղուները փեթակին
Ընտրելագոյն մեղր բերին,
Ու խնջոյքին հարսնեկան
Կերան արմաւ ու պանան:

Աստղ աչքերը զիտեցին
Գրկափարուսն առաջին,
Մինչ հովերը սուլեցին
Եղանակներն զրախտին:

Այն իրիկուն չի մութցաւ-
Լուսնի ցուքերն անզըրաւ-
Մազերուն հետ Եւային
Մինչև առտու խաղացին:

Կահիրէ 1906

ԱՆԳԻՏԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Մեծ անուրջիս աւերակին վըրայ ի զուր,
Յը չարչարուիմ նոր տաճար մը վերկանգնելու,
Հով մը կուգայ ընելով դայն ջարդ ու փըշուր,
Տարտղնելով մտածումներս ակընկալու:

Ո՞ր ամպերէն կ'իջնայ այդ հովն կործանարար,
Ո՞ր երկինքին ուրուրն է ան, չեմ հասկընար,
Որ մանգաղէ քընքոյշ յոյսերս նորափետուր
Կոխկրտելով սիրոյս վրայ՝ հէգ առաթուր:

Ես բիւր անգամ համբուրեցի մատներն Անոր
Որ մէկ ժէսով կրնար կերտել ինձ կեանք մը նոր,
Բայց Ան լըռեց: Ու ես կ'անցնիմ ոլորմուր
Յիմարութեանց անապատէն անծործոր:

Մեծ անուրջիս աւերակին շատ խորերէն,
Հոգիս կուլայ բուռի մը պէս ցաւադնօրէն,
Մինչ Ան կանգնած՝ փըլատակին վըրայ սիրոյս,
Կ'անգիտանայ թ'ինչո՞ւ կուլայ հոգին անյոյս:

Կահիրէ 1907

ԼՔՈՒԱԾ ՍԵՆԵԱԿԸ

Դուրեանական մնաս բարով մըն ալ քեզի, այ սենեակ-
Գաղտնիքներու, արցունքներու դու պահարան ամ-
բափակ,

Պէտք է լքել քեզ վերջապէս, որ դուն ըլլաս ուրիշին:
Մարդ էակին շատ կարճ միայն տեէ, աւանդ, երախտին:
Կար ժամանակ որ դուն խորան մ էիր սիրոյ, պաշ-
տաման,

Անշուք սեմէդ հարսն աննըման մտնելով ներս կու-
գար ման:

Քաթէսներուդ լոյսն մթընշաղ կ'ոսկեղծուէր այն արեւն:
Որ ճաճանչէր դեղձան հարսին խունկ մազերուն վերեւն:
Նշիւր յաւէտ, սիրոյ վանդակ, յուզումներուս, լացերուս:
Գոց թանգարան, ուր բընաւին չի թափանցէ օտաւր
լոյս:

Հետաքրքիր նայուածքներու չըլլայ ցոյց տաս այն
տռամն,

Որ շուքիդ մէջ իբր օձ անեղ կը գալարուէր յարածամե-
թեզմէ հեռու, պիտի յիշեմ սեմդ արաբոճ, հիւրընկալ
Որ սարսըռար քայլերուն տակ փրփօշ հարսին սի-
րահալ:

Ձի լքելով քեզ ես կ'երթամ ի տեսութիւն այն հարսին,
Որ ռձ գիտէ, թերեւ դառնայ քաթէսներուդ տմոյն լոյսին:

Գահիրէ 1907

Մ Ա Ձ Ե Ր Ը

Անուշ մազեր, երանգ մազեր,
Ճառագայթներ արեգնաւէտ,
Որ մկրատուած՝ գլխէն Անոր,
Եկաք տաքցնել սիրտս կարեւէր:

Ձեր թելերը բազմաբուրեան,
Ոլորտներ են կընդդիւանէտ
Որ իմ սիրոյս խորանին վրան
Կը բուրվառուին ընդ յաւիտեան:

Խնկոտ մազեր, երանգ մազեր,
Ո՞ւր է կայանն խնկամանին
Որմէ սլանաք ու դէպ ի վեր
Բարձրացընէք սէրըս անմեռ:

Պիտ ուզէի ես թելերէն
Այս մազերուն ոսկիաշէն,
Հիւսել զօտի՝ ապարանջան
Ու շատ զարդեր հրաշագան:

Օղակւորած՝ համբոյրներէս,
Արցունքովս ալ մարգարտափայլ,
Գօտին, մանեակն կըղձայի ես,
Պահել ընդմիշտ մասունքի պէս:

Անսւշ մազեր, դեղձան մազեր,
Քաղցր օրերու լուռ յուշարար,
Դուք վերըզգալ տաք անդադար,
Հին թրթռումն, առջի յոյզեր:

Դուք կեանք մ'ունիք անվերջալոյս,
Ձեր գոյնն ու գեղ չեն տար բնաւ խոյս:
Ու մինչ օր մը Անոր գլխին
Մազերն ափսոս, թափթըփէին:

Կամ երբ անոնք, ժամանակին
Ահեղ վճռով թէ ճերմըկին,
Ձեզ պիտ դիտեմ, մազեր դեղձան
Քաղցր օրերու իբր յուշարձան:

Քարիզ 1907

ԳԵՇ ՎԱՅՐԿԵԱՆՆԵՐ

Վայրկեաններ ունիմ—կըսկիծի դարեր,
Երբ մութ խոհերու հովեր սըգաբեր
Կ'անցնին ուղեղիս շատ հեռուներէն
Ցնցումներ տալով կուրծքիս ծակոտէն:

Ու անոնք կ'անցնին այնքան հեռուէն
Ուռականի պէս արագ սուրալէն,
Որ ի զուր ճգնի հէգ միտքըս անգէն,
Կարգալ անոնց մէջ ցաւի այրուրէն:

Ի՞նչ կայ, ի՞նչ կ'անցնի, ոչ ոք չի գիտեր,
Ո՞ր աստղը կ'իյնայ երկինքէն անտէր,
Կամ ռը աշխարհին ամպերը բոլոր
Կուգան դարնուիլ ճակտիս մեղաւոր:

Վայրկեաններ ունիմ—կըսկիծի դարեր,
Երբ ձայն մը կըսէ «Ան քեզ չի սիրեր»
Ու փրփրոսացող այդ ձայնը օձի,
Շանթի պէս անեղ՝ կը սարսէ ինծի:

Այդ սև բուլէին անկարող կըլլամ
Վերըզգալ Անոր շրթունքներուն համ,
Կը մոռնամ գոյնն իսկ աղու աչքերուն,
Որոնք զիս այնքան ըրին երազուն:

Դեղձան մազերուն ջրվէժն որ կ'իյնայ
Անոր ուսերուն մարմարին վըրայ,
Ալ չի լսեցներ ականջիս խուլցած,
Իր աշուղային մեներգները ցած:

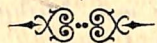
Կը դեղնի լեզուս՝ գերթ աշնան տերև,
Կըսեմ ահա Մահն որ գլխուս վերև
Թառած է իբրև թռչուն գիշակեր,
Պատուելու սրտէս ինչ որ մընայ դեռ:

Վայրկեաններ ունիմ—կըսկիծի դարեր
Երբ ձայն մը հեծէ «Ան քեզ չի սիրեր»
Ու կը մտածեմ թէ արդեօք իրաւ
Նոյն պահերուն մէջ Ան զիս ուրացաւ:

Կամ անգ միջոցին արդեօք՝ հարցական
Նշաններ կուզիկ, իբրև ուրուական
Անոր մտքին մէջ կրկին ման կուգան
Վանելով սիրոյս յուշքերն ցիր ու ցան:

Վայրկեաններ ունեմ գէշ երազներու
Երբ հոգին կուլայ գերթ բոթաբեր բու,
Երազներ ահեղ՝ որմէ արթննամ
Հպամմբն շրթունքին Անոր մեղրահամ:

Բարիկ 1907

Ա Ն Ա Ն Յ Ա Ն Ե Լ Ի Ն

Ինքնազննման ժամերուս մէջ մըտամփոփ
Յաճախ նայեր եմ անցեալիս լճակին վրայ,
Հոն կարդալու ցանկութեամբը սրտատրոփ,
Թէ հին օրէն, հին սէրերէն ի՞նչ դեռ կայ:

Ես ուզեր եմ խառնել մոխիրն Յիշատակին
Եռեկիւն գիրտն հանգարտած ջուրերուն
Որ կարենամ այսօր նորէն՝ իբր վնուկ կին
Լսել պատգամն հին կուռքերու պաշտամունքին:

Ու կը տեսնեմ թէ այդ անցեալն երազանման,
Այսօր բուրգ մ'է աւերակի, անէացման,
Խօլ հաճոյքի, կեղծ փարումի ի՞նչ էջեր կան,
Որոնք հիմա պատառատուն կուգան ման:

Ի՞նչ էգերու պատկերներ կան մոխիրին տակ
Որոնք հիմա դադաղուած են շատ ամրափակ
Ու կը սըզան մոռացութեան խորայատակ
Գերեզմանին մէջն որ սըմքի ալ շարունակ:

Այլ կը տեսնեմ դեռ արձանը այն հարսին,
Որ կը կանգնի աւերակի կոյտին վրայ,
Միշտ բարձրավիզ, միշտ փնտռուած ու անգին
Ինչպէս եթէ պարզեմ մ'ըլլար երկնընծայ:

Անոր հուրքը իբր արեգակ զիս տաքցուց,
 Անոր ցուրը հեռուներէն գերթ փարոս,
 Ինծի՛ սիրոյ ճամբան ըրաւ մատնացոյց,
 Որ չի տարուիմ հոսանքներէն չարահոս:

Իմ նորազարթ խռովանքներս Անով սընան.
 Իր աչքերէն հոսեցաւ լոյսն յարածամ
 Դէպի մըռայլ սըրտիս ալքերն անըջան
 Որ երջանիկ ըլլալ միայն կարենամ:

Ու կը տեսնեմ Անոր հոգին սպիտակ
 Որ թեւածէ իտէալիս շողունակ
 Բարձրութեանց վրայ, անանց իբրեւ Ալպեան ձիւն
 Որ չի հալիր, չի ցեխոտիր բընաւին:

Մինչ էգերու շարքն այլացեղ, անփառունակ
 Անոր արեգ-աչքերուն վառ ցուրերէն
 Ահա՛ սըմքած, անշնչացած, կ'աճապարեն
 Դէպ իրենց փոսն որ կը լեցուի ալ շարունակ:

Բարիկ 1907

Զ Ղ Զ Ո Ի Մ

Իրիկունը թեւատարած կը մտնէ
 Սիրոյ բոյնին լուսամուտէն դէպ ի ներս
 Ու հնօրեայ պատկառելի քուրմի պէս,
 Խորհուրդի քօղն ճակտիս վրայ կը դնէ:

Լոյսի յետին շառաւիղներն արտորնօր
 Կը հեռանան խորհրդասքօղ աչերէս,
 Շուրջս ամէն ինչ, առարկաներն իսկ անտես
 Կը չքանան, կը կորսուին աննորոգ:

Ու ընդհանուր աղջամուղջին մէջ լանկարծ,
 Փոսփորափայլ տեսիլք մ'աղւոր գիսաւոր
 Կ'իջնէ հանդարտ, այլ հըմայքով մը հըզօր,
 Մտածումներս գալարելով դարձուդարձ:

Օ՜ կը ճանչնամ ես այդ պատկերն տեսլական
 Իմ առջինեկ երազներուս առարկան,
 Համըր սիրոյս փըշփըշանացն այդ վըկան
 Որուն համար նախարցունքներըս ինկան:

Ես կը ճանչնամ այդ գիտաւորն լուսաշող,
Որ գորովի, սիրոյ շաւիղն ինձ ցոյց տուաւ,
Երանութեան սարսուռներն ալ անզըրաւ
Երակներուս մէջ հոսեցուց հեշտողով:

Ու այս գիշեր, մինչ գոց աչքերըս կըզգան
Թեթե ու հեշտ բեռնաւորումն տեսիլքին,
Մինչ խառն յուշքեր, մոռացութեան բաւիղէն
Խուսափելով, քաղցր յուզումներ վերբերեն:

Ինչպէս թանձրը կ'ելլէ մուխը գլխէս վեր,
Ու որքան դառն զղջում մը մէջս կը վառի,
Որովհետեւ չեղայ Անոր միշտ բարի,
Միշտ սիրասուն, միշտ անձնամոռ, անձնըւէր:

Պիտ ուզէի որ բարութեան անսահման
Ու գորովի սըրբուակ մ'ըլլար սիրտս համայն
Ուրկէ կաթէր ըսպեղանին բուժական
Որպէս զի Ան ըլլար գոհսիրտ՝ յաւիտեան:

Բարիդ, 1907

Մընաս բարով, անուշ արեւ, ահա տես,
Աստղերն ինկան մէկիկ մէկիկ երկինքէն.
Մընաս բարով, վերջին անգամ մըն ալ չեմ
Նայիր ինձի, աչքերդ անուշ քըթթելէն:

Ո՞ր ձեռքն անգութ, աւանդ, այսպէս գրեր է
Որ ես մեկնիմ աքսորական քու գիրկէդ,
Ու թափառիմ անտառներէ, լեռներէ
Կըտրեմ օտար հորիզոններ վէտ ի վէտ:

Մընաս բարով. կայարանէն կ'առնեմ ձայնն
Մունետիկին, որ մեկնումի երգը լայ,
Ու կը տեսնեմ վայրաշարժներն շոգեհան
Որ պիտ բաժնեն մեզ իրարմէ անխընայ:

Ես պիտ երթամ աչքերս յառած երկինքին
Հետեւելով աստղ պատկերիդ մշտավառ,
Պիտի փարիմ յիշատակիդ թանկագին
Վերկոչելով խօսքերդ աղու՝ սըրբատառ:

Քեզմէ հեռու՝ հոգիս դարձած հէզ այրի
Եթէ ցրտին խոկումներու սեն հագնի,
Պիտի խառնեմ կրակն աչքերուդ որ վառի
Կուրծքիս խորէն, իբրեւ անշէջ մորենի:

Համբոյրներէդ ես զըրկուած՝ տարագիր,
Պիտ վերըզգամ շրթունքիդ համն կաթնային
Ու ապրելով կենցաղով մը անբասիր,
Պիտ՝ սպասեմ վերտեսութեան մեծ օրին:

Բարիդ, 1907

Ձ Ե Ռ Ն Ո Յ Ը

Արարչագործ Եհովային
Յաւակնութեամբն առըլցուն,
Ես օր մ'առի ձեռնոցը հին
Զոր Ան յանձնեց բաժնըւելուն:

Ու փչելով մէջն ձեռնոցին
Ես շունչ տուի հինգ մատներուն
Որոնք առին ձե ու մարմին
Եղան մատներ այնչափ սիրուն:

Ու այդ մատներն գուրգուրադին
Եկան շոյել՝ ինչպէս երբեմն
Այտերուս մորթն որ արցունքին
Տակ կարծրացած էր զերթ վէմն:

Նորաստեղծեալ այն մորթ ձեռքին
Գիծերուն մէջ բաղմաճիւղեան
Կարգացի ես, իբր գուշակ կին
Անոր ներկան ու ապագան:

Կարգացի որ Անոր հոգին
Խորան մըն է խունկ բարութեան,

Որուն մարդիկ մուրալ կուգան
Երկրպագու և անձկագին:

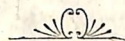
Ու տեսայ որ պատկերն Անոր
Գութով խանդով կը նայի վար.
Եւ կը ժպտի անոնց բոլոր,
Որ ծնրագրեն իրեն համար:

—« Ես Արեն եմ, պատգամէր Ան,
« Համայնաբոյժ ու համասփիւռ
« Ես Արեն եմ անօթեան,
« Կարօտներուն կը բաշխեմ հուր:

« Բոց աչքերուս ճառագայթէն
« Թող գան տաքնալ անոնք բոլոր,
« Որ դողահար կը թըրթթեն,
« Գութի ճամբուն վըրայ մոլոր...»

Բայց այս հրաւէրն այնքան բարի,
Նախանձ գազանն մէջս արթնցուց
Եւ ջլապինդ ես սեղմեցի
Սիրուն մատներն դիւրամատոյց.
Շունչը թըռաւ, դարձաւ ինծի,
Իսկ Ձեռքն եղաւ կրկին Ձեռնոց:

Գաղիք, 1908

Կախաղաններ կը տեսնեմ հոն, բուրգերուն չափ
բարձր ու դաժան
Ու դահիճներ, որոնք փորձեն չուանին ոյժն ալ հոգեհան-
Ահա մայրեր և ընկերներ գաղափարի, որոնք կուլան
Արեն անոր, որ չուանին կ'երկարէ վիզն աներկեան:

Անապատէն ես կը լսեմ կափկափուռ լալն կըզակին
Անոնց՝ որոնք անմեղներու արիւնովը կը պապակին.
Ու կը դիտեմ իրենց վազքը գաղանային և խօլական
Դէպ իմ ըստուերս որ խուսափի ուրուներէն հալածական.

Որ խուսափի դէպ Անոր գիրկն մարմարաշէն ու
հիւրընկալ
Որ կը պահէ՝ իբր հրեշտակ՝ իմ խեղճ հոգիս դատա-
պարտեալ.
Վտանգներէ հոն անվրդով, Անոր սէրը հոժ՝ բազմածալ
Կը հսկէ յար, կեանքին՝ լոյսին վրայ ինծի տալով խոկալ:

Բարիկ, 1908

Կը սեղմեմ զայն, մատիտը դոր ինձնուիրեց Անիկա,
Տարեդարձի օր մ'որ աւանդ, եղաւ սուղի օր մ'ահա:

Կը համբուրեմ զայն խենդօրէն, ինչպէս եթէ ըլլար ան
Մսեղէն մատն Անոր ձեռքին վարդաեղուն գոսկեմատն.

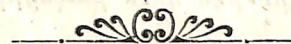
Քերթողական ճիգերուս մէջ թուղթին ողորկ շըփումէն
Կը սպառի ան, հիւժախտաւոր վտիտ մարմին փայտաշէն.

Կը հատնի ան, մինչ իր բերանն սըզաւոր ու կա-
պարեայ,
Յաւեր տողէ խուզարկելով խորքն հոգիիս որ կուլայ:

Մատիտ վըտիտ, որ Անոր իղձն բանաստեղծի ինձ
բերի
Զըլլայ հատնիս, մինչ ամփոփումն խոհանքներուս ցան
ու ցիր.

Դուն խտացեալ քերթութիւնն ես, ու քու բերնէդ
տրտմաքամ
Պիտի դուրս գայ Անոր ձօնուած երգերուս փունջն
համադամ:

Բարիկ, 1908

ՄԱՆՈՒՇԱԿԻ ՓՈԻՆՋԸ

— 44 —

Երբ թարմ էր

Քնքոյշ ու համեստ, ճերմակները պատատուն՝
Մըտար սենեակըս, արև հարսին հետն ի վեր-
Կանխահաս գարնան վերջալոյսի պահ մըն էր,
Սենեակըս կուլար իր մենութիւնըն անհուն:

Թաւ ըստուերները ջղջիկներու պէս թևած,
Կը խտացնէին ըսպասումին սուգը մեծ,
Երբ եկար ինծի, Անոր ձեռքին փաթթուած,
Վարդ շրթունքներուն դու խառնեցիր բոյրդ անբիծ:

Համբոյրով մ'երկար, խոնաւ մարմնիդ ես մէջէն,
Բուրմունքդ անարուեստ ներշնչեցի լիաթոք
Շողիդ մէջ տեսայ առուններն որ դըզըչեն,
Դաշտերուն վրայ ուր կ'ապրէիր դուն անհոգ:

Ու փոխան առուին, ես քեզ տուի լիճ մը փոքր՝
Լիճը գաւաթին, որ քեզ սընոյց մայրաբար,
Քեզի տաք արև ես խըմցուցի անդադար
Որ երկամբ ապրի թոյր ու բոյրըդ դողահար:

Երբ թոռմեցաւ

Հինգ երկար օրեր տարաշխարհիկ այս կեանքիդ
Դուն հանդուրժեցիր համեստութեամբ մ'անքըթիթ
Ձուրէն, արևէն, լոյսէն առիւր քեզի հիւթ
Ու նայուածքներէս դուն ըմպեցիր շիթ առ շիթ:

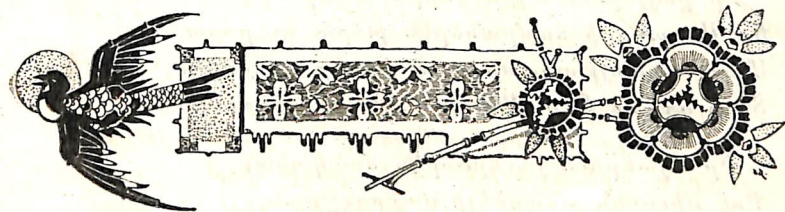
Հինգ տըխուր օրեր եղար սիրոյս հանգրըւան,
Եղար ունկնդիրն աղօթքներուս առտըւան,
Բացակայ հարսէն խօսեցար ինձ մեղմաձայն
Յուլացուցիր միշտ՝ Անոր աչքերն ծխածան:

Դուն տժգունեցար, սակայն աւանդ, օր օրի,
Հիւանդի մը պէս, հիւժախտաւոր ի ծընէ
Կըմախք իրանիդ երբ առին հոտն դազադի,
Թրթեռնիկները փախան հեռու ալ քենէ:

Իբրև աշնային խօլ տերեւներ դալկադէմ
Չորցած թերթիկներդ ինկան հովէն մահաշունչ,
Լիճ գաւաթն անա՝ կուլայ դիակդ հողմաճեմ
Որ մայր հողին գիրկն վերադառնայ լուռ ու մունջ:

Մինչ յիշատակիդ քաղցր բուրմունքը վէտ ի վէտ
Պիտի սաւառնի սենեակիս մէջ առ յաւէտ,
Ու գուրգուրանքով նայիմ պիտի գաւաթին,
Ուր կը հանգչէին թերթիկներդ թրթռագին:

Բարիկ 1908

Ա. Ղ. Օ. Թ. Ք.

— 12 —

Մենարանիս լուռ բարձունքէն, քեզի Տէր,
Կաղօթերգեմ աղաչագին զերթ «հայր մեր»
Շուքն իրիկուան վարագուրէ իմ խորան
Ուր սիրտս մըխայ խնկամանի մը նըման:

Քեզի, թի՛վ Տէր, կաղաչեմ որ զԱնիկա
Միշտ պահպանես վտանգներէ վերակայ,
Հրեշտակներուդ հոգածութեամբն մայրենի,
Տո՛ւր որ անդորր, առաքինի Ան լինի:

Ձար սըրտերէ, չար բերանէ անվըթար
Պահէ զԱյն, Տէր, գուրդուրանքով մ'անդադար,
Վիշտն ու արցունքն հեռացուր իր աչքերէն
Որ Ան ապրի բարեբաստիկ ու սիրտէն:

Իր քայլերուն եղիւր վերին առաջնորդ
Որ Ան անցնի ճամբաներէն խորտ ու բորտ
Միշտ անսայթաք, միշտ անվտանգ ու առողջ,
Տո՛ւր որ, թի՛վ Տէր, Ան չի ճանչնայ սիրոյ սուգ:

Իր այտերուն յաւերժօրէն մանկական
Քսէ միւռնոնն անպղծելի մաքրութեան,
Որ Ան մընայ միշտ սրբասուն առարկան
Երագներուս և իղձերուս անսասան:

Իր ճակատին՝ տաղանդալիւր գմբեթարդ,
Սրսկէ, թի՛վ Տէր, շնորհներու թերթերն վարդ,
Որ Ան ըլլայ զերթ յաստիկին, լեւակին
Մշտածործոր բուրումներովն անմեկին:

Այլ մանաւանդ, ամենագոր թի՛վ դու Տէր,
Տո՛ւր որ օտար նայուածքներէն տարուբեր
Ձի խանգարի անդորրութիւնն վանդակին
Ուր թառած է Անոր սէրը ոսկեզին:

Բարիկ 1908

Հ Ա Ր Ս Ն Ի Ք

Եւ Անիկա առաւօտ մը այսպէս ինծի խօսեցաւ.—
 «Մեր գիւղական թմբիներուն բուրումնաւէտ շուքին տակ
 «Երէկ գիշեր խումբ խումբ մարդիկ նստած էին ծալ-
 լապատիկ
 «Պալատական հանէնտէներն նուագարան ի ձեռին
 «Իրենց երգերն կը խառնէին լապտերներու պերճ լոյ-
 սին,
 «Որ կը սրսկուէր թմբիներուն զարմանազեղ ճիւղերէն:
 «Մեր մամն ու պապ, ու աշուղներն ու դպիրներն ալ
 գիւղին,
 «Շարուած էին գիսակազեղ երեոյթով տօնական
 «Երիտասարդ աղջնակներ խենթ ու խելառ պարէին,
 «Ու ծերերն իսկ թարմ օրերու յիշատակով վերծընած,
 «Իրենց ձայնը կը խառնէին գոռումներուն վերամբարձ:
 «Ինչպէս տօներն հին հայութեան, տեղար ոսկի ու
 մարգարիտ
 «Թմբիներուն բոյրն սպիտակ կը սարսըռար մէջն
 այերին...:
 «Կէս գիշեր էր. խոր լռութիւն ամենուրեք տիրեց յան-
 կարծ,
 «Լապտերներուն բազմագունեան մոմերն իսկոյն նո-
 րեցին,

«Խնկամանին հուրն ու կնդրուկ լուսարարը թարմա-
 ցուց,
 «Ծեր ու մանկունք, մարդիկ կանայք ոտքի ելան եր-
 կիւղած,
 «Գինոջներն իսկ աղօթողի միսթիք դէմքեր էին առած:
 «Քահանայ մը Աւետարան, հալաւ ու խաչ ի ձեռին
 «Յառաջ անցաւ հետն բերելով հարսն ու փեսան
 «Կապեց անոնց գլխուն շուրջը կարմիր նարօտն հար-
 սանեկան
 «Ու դպիրներն ալ երգեցին Ս. Պսակի շարական:
 «Այն հարսը Էս, իսկ իմ ճակտիս կապուած փեսան էիր
 դուն»:
 Ու Անիկա առաւօտ մը այսպէս պատմեց իր երազն:

Բարիկ 1908

Վ Ե Ր Ա Շ Ի Ն Ո Ի Մ

Քեզմէ հեռու, անսուշ արև, մութ օրերում,
Ես ճգնեցայ վերաշինել կեանքն անպատում
Զոր տաղանդիդ ու ձիրքերուդ ոսկեթելով
Սովոր էիր հիւսել ինձի՝ լիագորով:

Ես կամաւոր աքսորական՝ գիրկէդ ջերին
Օտար հովին ու ծովերուն ու երկինքին,
Հոգեմրմունջ թրթռացումներով միշտ երգեցի
Դժուարթափանց այլ հիասքանչ սէրդ կանացի:

Վերջինեցի մեր սիրոյ բոյնն պուխտաբոյր,
Ուր գիրդ մարմինդ՝ շնորհով մը աստուածատուր,
Կընկողմանէր ծոյլ նազանքովն Արևելքին,
Որուն ունիս իմաստութիւնն ու գեղն անգին:

Քեզի համար ես կ'երգէի՝ զերթ կոյր աշուղ
Հին Հայութեան ցաւն ու աղօթքն ալ հոգերուխ,
Նարեկացին, Կլայեցին ու Քաթիպան
Կունկընդրէիր հրճուանքով մը կըրօնական:

Արևապաշտ նախահարց դուն՝ զաւակ մաքուր
Վերլսէիր ցեղիդ ձայնը հին տըրտմալուր,
«Արևելից մինչ ի մուտըս արեգական»
Կամ «Առաւօտ լուսոյ»-ն աղօթքն անառական:

Շարքի ներուն արևելեան՝ կըմբոշխնէիր
Մեղամաղձիկ քերթութիւնն անպարագիր.
Եւ կամ «Կոհնկ ուստի՛ կուգաս»-ն երգել տալով
Կ'եռեկեփէր աշուղ արիւնդ՝ յարավառ բով:

Քեզմէ հեռու, անսուշ արև, ես կարօտով,
Սիրուն կապոյտ թղթիկներէդ հոգեխըռով
Վերջինեցի սիրոյ տաճարն կնդրկաբոյր,
Պատկերիդ տակ վառելով սիրտս իբրև պուխտուր:

Թիֆլիս, 1908

Կ Ա Ր Օ Տ

Ինչպէս գարնան ծիծեռնակներն ուղևոր
Հոգիս կ'երգէ սուգ կարօտը մեր բոյնին,
Ինչպէս ծաղիկն որ կը դառնայ արևին,
Կը փընտըռեմ արև աչքերդ գարնային:

Քու երկինքէդ հասնող հովերն նոճերոյր
Մեծ սարսուռին ցնցումներն ինձ կուտան
Ու կարօտով ես կը նայիմ ամպերուն,
Որոնք անցան դեղձան գլխուդ վերևէն:

Մենութեան մէջ անապատին անբարբառ,
Հառաչանքներս անարձագանք կը մարին.
Ինչպէս ժայթքուն ջուրի սիւնակն շատրուանին
Կուրծքս փըլչի ինքն իր վըրայ՝ շանթահար:

Թիֆլիս, 1908

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Դ Ր Ա Մ Տ Ի Ե Ր Գ Ե Ր

Ա.

ԱՆԿՈՒՄԷՆ ԱՌԱՋ

1. Աչքերուն երգը.
2. Բանաստեղծի սէր.
3. Հոսանքին առջև.
4. Իրիկնամուտ.
5. Սիրոյ պարապը.
6. Յաւերգ.
7. Լքում.
8. Մաքառում.
9. Ափսոսանք.

Բ.

ԱՆԿՈՒՄԷՆ ՅԵՏՈՅ

10. Առաջին սարսուռ.
11. Անգիտակցութիւն.
12. Լքուած սենեակը.
13. Մազերը.
14. Գէշ վայրկեաններ.
15. Անանցանելին.
16. Զղջում.
17. Հրաժեշտ.

18. Ձեռնոցը.
19. Սէրը կը հսկէ.
20. Լուսամփոփը.
21. Մատիտը.
22. Մանիշակի փունջը.
23. Աղօթք.
24. Հարսնիք.
25. Վերաշինում.
26. Կարօտ.

Ծանօթութիւն.—Դրախտի Երգերուն Ա. մասը պարբերաբար լոյս տեսած է Տաճկահայ հանդէսներու մէջ, Լևոն Քիրիշճեան ստորագրութեան տակ: Ներկայ հատորին մէջ ամփոփելու առթիւ, կարեւոր սրբագրութիւններ եղած են սակայն: Իսկ Բ. մասը անտիպ է: Հեղինակը մտադիր է մօտերս հրատարակութեան տալ իր հայրենասիրական բանաստեղծութիւնները:

